

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Η ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

Ενότητα 3: Ποίηση και γλυπτική Ι

Κατερίνα Κωστίου
Τμήμα Φιλολογίας

Ενότητα 3

Ποίηση και γλυπτική Ι

Από την αρχαιολογική έκθεση «"Ιδανικές μορφές κι αγαπημένες". Εικονογραφώντας ποιήματα του Καβάφη», Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 27.11.2013-30.3.2014.

Πηγή:<https://www.facebook.com/CycladicArtMuseum/photos/a.10151839434522336.1073741852.18313967335/10151863448002336/?type=3&theater>

Σκοπός της ενότητας 3

Η τρίτη ενότητα εξετάζει τα ποιήματα ποιητικής που σχετίζονται με τη γλυπτική και θέτουν ζητήματα σχετικά με την καλλιτεχνική δημιουργία.

Περιεχόμενα της ενότητας 3

Ποιήματα για τη γλυπτική

Η καλλιτεχνική δημιουργία, το αισθητικό ιδεώδες και η «αγορά»:

«Η Συνοδεία του Διονύσου»

«Σατραπεία»

«Τυανεύς γλύπτης»

Επιλογή βιβλιογραφίας

Περιγραφή ενότητας 3

Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται ποιήματα που σχετίζονται με τη γλυπτική με έναν πολύ συγκεκριμένο τρόπο: τα προσωπεία των καλλιτεχνών που ενοικούν στα ποιήματα αυτά θέτουν ζητήματα που αφορούν τη σχέση καλλιτέχνη-αισθητικού ιδεώδους και αγοράς. Μέσα από την εκ του σύνεγγυς ανάγνωση συγκεκριμένων ποιημάτων αναδεικνύονται δύο διαφορετικές στάσεις απέναντι στην τέχνη.

8 αναγνωρισμένα ποιήματα σχετικά με τη γλυπτική (1907-1928)

«Η συνοδεία του Διονύσου»	1903	1907
«Τυανεύς γλύπτης»	1893	1911
«Του μαγαζιού»	1912	1913
«Ενώπιον του αγάλματος του Ενδυμίωνος»	1895	1916
«Τεχνουργός κρατήρων»	1903	1921
«Εκόμισα εις την Τέχνη»	1921	1921
«Απολλώνιος ο Τυανεύς εν Ρόδω»	1925	1925
«Μέρες του 1909, '10, και '11»		1928

Η τέχνη στην υπηρεσία της αγοράς

Η Συνοδεία του Διονύσου

Ο Δάμων ο τεχνίτης (άλλον πιο ικανό
στην Πελοπόννησο δεν έχει) εις παριανό
μάρμαρο επεξεργάζεται την συνοδεία
του Διονύσου. Ο θεός με θεσπεσία
δόξαν εμπρός, με δύναμι στο βάδισμά του. 5
Ο Άκρατος πίσω. Στο πλάγι του Ακράτου
η Μέθη χύνει στους Σατύρους το κρασί
από αμφορέα που τον στέφουνε κισσοί.
Κοντά των ο Ηδύοινος ο μαλθακός,
τα μάτια του μισοκλειστά, υπνωτικός. 10
Και παρακάτω έρχοντ' οι τραγουδισταί
Μόλπος κ' Ηδυμελής, κι ο Κώμος που ποτέ
να σβύσει δεν αφήνει της πορείας την σεπτή
λαμπάδα που βαστά· και, σεμνοτάτη, η Τελετή.--
Αυτά ο Δάμων κάμνει. Και κοντά σ' αυτά 15
ο λογισμός του κάθε τόσο μελετά
την αμοιβή του από των Συρακουσών
τον βασιλέα, τρία τάλαντα, πολύ ποσόν.
Με τ' άλλα του τα χρήματα κι αυτά μαζύ 20
σαν μπουν, ως εύπορος σπουδαία πια θα ζει,
και θα μπορεί να πολιτεύεται - χαρά! -
κι αυτός μες στην βουλή, κι αυτός στην αγορά.

Η συνοδεία του Διονύσου

Πηγή:https://odikosmaskavafis.files.wordpress.com/2014/03/1476476_10151863447537336_1169661016_n.jpg

Την χρονιά που ο Κ. Π. Καβάφης πλάθει το προσωπείο του αριβίστα Δάμωνος, ομολογεί την απόλυτη αφοσίωσή του στην ποίηση:

Χθες συλλογίστηκα αορίστως—μου πέρασε από τον νου—το ενδεχόμενο της λογοτεχνικής αποτυχίας, και ένιωσα ξαφνικά σαν να είχε λείψει κάθε γοητεία από την ζωή μου. Και μόνη η σκέψη αυτή, με έκανε να νιώσω μια οξύτατη οδύνη. Παρευθύς φαντάστηκα να έχω την απόλαυση του έρωτα—όπως τον εννοώ και τον θέλω--, αλλά ακόμη και αυτό μου φάνηκε, πολύ καθαρά μάλιστα, πως δεν θα ήταν αρκετό να με παρηγορήσει για την μεγάλη απογοήτευση. Τούτο αποδειχνει την αλήθεια του «Η Σατραπεία».

Σαββίδης 1987: 129.

Η Σατραπεία

Τι συμφορά, ενώ είσαι καμωμένος
για τα ωραία και μεγάλα έργα
η άδικη αυτή σου η τύχη πάντα
ενθάρρυνσι κ' επιτυχία να σε αρνείται·
να σ' εμποδίζουν ευτελείς συνήθειες,
και μικροπρέπειες, κι αδιαφορίες.
Και τι φρικτή η μέρα που ενδίδεις,
(η μέρα που αφέθηκες κ' ενδίδεις),
και φεύγεις οδοιπόρος για τα Σούσα,
και πηαίνεις στον μονάρχην Αρταξέρξη
που ευνοϊκά σε βάζει στην αυλή του,
και σε προσφέρει σατραπείες και τέτοια.
Και συ τα δέχεσαι με απελπισία
αυτά τα πράγματα που δεν τα θέλεις.
Άλλα ζητεί η ψυχή σου, γι' άλλα κλαίει·
τον έπαινο του Δήμου και των Σοφιστών,
τα δύσκολα και τ' ανεκτίμητα Εύγε·
την Αγορά, το Θέατρο, και τους Στεφάνους.
Αυτά πού θα σ' τα δώσει ο Αρταξέρξης,
αυτά πού θα τα βρεις στη σατραπεία·
και τι ζωή χωρίς αυτά θα κάμεις.

Πιθ. γ Ιούλιος 1905, δ. Ιούνιος 1910

Η αγορά στην υπηρεσία της τέχνης

Τυανεύς Γλύπτης

Καθώς που θα το ακούσατε, δεν είμ' αρχάριος.	1
Κάμποση πέτρα από τα χέρια μου περνά.	2
Και στην πατρίδα μου, τα Τύανα, καλά	3
με ξέρουνε· κ' εδώ αγάλματα πολλά	4
με παραγγείλανε συγκλητικοί.	
Και να σας δείξω	5
αμέσως μερικά. Παρατηρείστ' αυτήν την Ρέα·	6
σεβάσμια, γεμάτη καρτερία, παναρχαία.	7
Παρατηρείστε τον Πομπήιον. Ο Μάριος,	8
ο Αιμίλιος Παύλος, ο Αφρικανός Σκιπίων.	9
Ομοιώματα, όσο που μπόρεσα, πιστά.	10
Ο Πάτροκλος (ολίγο θα τον ξαναγγίξω).	11
Πλησίον στου μαρμάρου του κιτρινωπού	12
εκείνα τα κομμάτια, είν' ο Καισαρίων.	13

Και τώρα καταγίνομαι από καιρό αρκετό 14
να κάμω έναν Ποσειδώνα. Μελετώ 15
κυρίως για τ' άλογά του, πώς να πλάσω αυτά. 16
Πρέπει ελαφρά έτσι να γίνουν που 17
τα σώματα, τα πόδια των να δείχνουν φανερά 18
που δεν πατούν την γη, μόν' τρέχουν στα νερά. 19

Μα να το έργο μου το πιο αγαπητό 20
που δούλεψα συγκινημένα και το πιο προσεκτικά· 21
αυτόν, μια μέρα του καλοκαιριού θερμή 22
που ο νους μου ανέβαινε στα ιδανικά, 23
αυτόν εδώ ονειρεύομουν τον νέον Ερμή. 24

γ. Ιούνιος 1893 «Γλύπτου εργαστήριο»
2 γ. Νοέμβριος 1903
δ. Μάρτιος 1911 «Τυανεύς Γλύπτης»

Πραγματολογικά στοιχεία

Ρέα: κόρη του Ουρανού και της Γης, γυναίκα του Κρόνου και μητέρα των θεών του Ολύμπου

Ο Μάριος (157-86 π.Χ.), ο Αιμίλιος Παύλος (228-160 π.Χ.) και ο Σκιπίων ο Αφρικανός: διάσημοι στρατηγοί και ύπατοι της δημοκρατικής Ρώμης.

Καισαρίων: ο μικρός γιος της Κλεοπάτρας (βλ. τα ποιήματα «Αλεξανδρινοί βασιλείς» και «Καισαρίων»).

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ, *Ο Καβάφης και η Δεύτερη Σοφιστική*, Αθήνα, Στιγμή, 1984.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ, «Από το καβαφικό εργαστήριο», *Νέα Εστία* 14, 158 (1933), 1627-1629.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, «Ο Κ. Π. Καβάφης και οι εικαστικοί καλλιτέχνες. Μια αμφίδρομη σχέση», *Κ.Π. Καβάφης. Η ποίηση και η ποιητική του*, Αθήνα, Κίχλη, 2013, 85-98.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ, «Ο γλύπτης, ο τεχνίτης, το αισθητικό ιδεώδες και η αγορά στην καβαφική πολιτεία», *Κονδυλοφόρος* 13 (2014), 77-109.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κατερίνα Κωστίου, Τίτλος μαθήματος: «Η ποίηση και η ποιητική του Κ. Π. Καβάφη. Ενότητα 3: Ποίηση και γλυπτική Ι».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1871/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

